

נקמת הארכיון | לאן נעלמה אשתו הראשונה של משה דיין?

לאחר פטירתו, בזו אחר זו, של רות ורחל דיין, נמצאה תעודת נישואין שמעידה כי שר הביטחון היה נשוי לאישה נוספת. "נקמת הארכיון" מתחקה אחר סיפורה

עופר אדרת
פורסם ב-31.03.21

לאחר פטירתה, החודש, של רחל דיין, אשתו השנייה של הרמטכ"ל ושר הביטחון משה דיין, ביקשנו לברר עוד פרטים ביוגרפיים עליה. הקשר הסוער שלהם, שפירנס היטב את מדורי הרכילות, התחיל כנאהבים שבגדו בבני זוגם "החוקיים". לימים התגרשו והפכו לבעל ואישה עד יומו האחרון של דיין ב-1981.

משה דיין, 1973. צילום: קונקורד צהוב, ויקיפדיה

הגנאלוגים **גידי פורז ונילי גולדמן, "בלשים היסטוריים" עם קבלות**, התגייסו למשימה, פתחו את המחשבים, והחלו לנבור בחומרי ארכיון. התוצאות לא איחרו להגיע. היום ניתן לגלות מידע רב כמעט על כל אדם, בלי לצאת מהבית.

אחד המסמכים שצדו את עינינו היה תעודת נישואים שהונפקה ברבנות של נצרת. המסמך נמצא באוסף של העמותה למחקר גנאלוגי בישראל, ומעיד כי משה דיין הלוי, חקלאי בן 20 מנהלל, בנם של החקלאים שמואל ודבורה, נישא ב-24 בפברואר 1935 לאישה בשם מרים (מימי), בתם של צבי וחנה ויגנר מווינה שבאוסטריה.

Certificate of Marriage. תעודת נישואין.									
District: נצרת									
Marriage submitted at: נצרת									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Name and Surname of Groom	Age	Calling or Trade	Residence	Name and Surname of Father and Mother	Calling of Father and Mother	Residence of Groom and Bride	Name and Surname of Witness	Calling of Witness	Calling of Witness
Husband: הנבל יוסף הלוי	20	חקלאי	ננהלל	שמאל ודבורה	חקלאים	נצרת	מרים מימי	123	חקלאית
Wife: האשה מרים מימי	25	חקלאית	ננהלל	שמאל ודבורה	חקלאים	נצרת	חנה ויגנר	145	חקלאית

היא היתה מבוגרת מדיין בחמש שנים ובסעיף "עיסוק" הוגדרה אף היא כחקלאית. תעודה זו מעוררת סקרנות, בהינתן שכמה חודשים לאחר מכן, ביולי 1935, נישא משה דיין לרות שוורץ, המוכרת כאשתו הראשונה. תעודת נישואין אותנטית מעידה על כך. רות נפטרה בחודש שעבר בגיל 103.

האם עלינו כאן על "סקופ", והתברר כי דיין, שחיבתו לנשים אינה סוד, היה נשוי כחוק שלוש פעמים, מעבר לשתי נשותיו המוכרות? החברים בקבוצת "נקמת הארכיון" בפייסבוק התגייסו למשימה, פתחו את הספרים, וגילו מי היתה גברת ויגנר המסתורית.

תעודת הנישואין של משה ומימי. צילום: העמותה למחקר גנאלוגי בישראל

רות ומשה דיין, 1948. שמענה על הרומן עם רחל דרך שאלה של עיתונאי צילום: לע"מ

"רות הפגישה את וילהלמינה עם משה ומכיוון שלא נקנתה טבעת, משה קנה אותה במטבע. עם גמר הטקס נפרדו החתן והכלה. מרת דיין הראשונה עלתה על אוטובוס לחיפה ומר דיין שב אל הרפת".

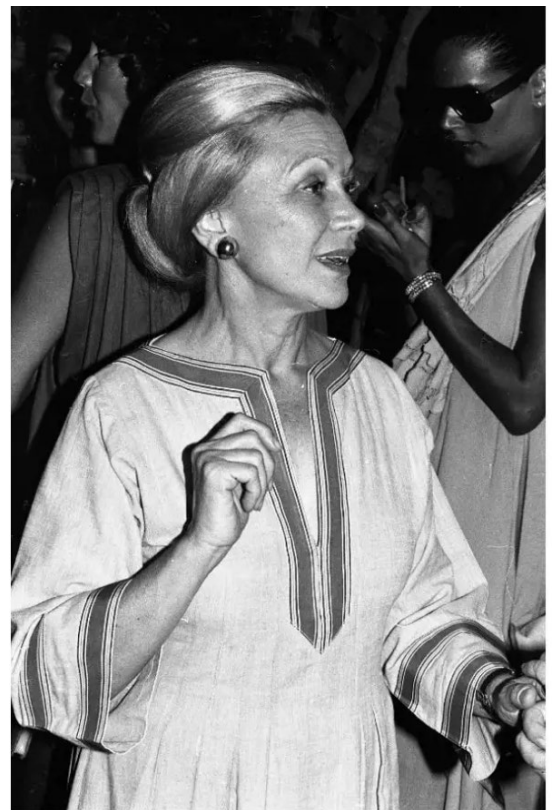
"לרות דיין, בבית ספר חקלאי לצעירות בו למדה, היתה חברה בשם וילהלמינה, שגרה יחד איתה בפנימייה. הוויזה שלה עמדה לפוג ועמדו להחזיר אותה", כתב לנו עפר אבירן. במילים אחרות, וילהלמינה היתה יהודיה, שעלתה או היגרה לארץ ישראל מאירופה, אך לא היה ברשותה סרטיפיקט כנדרש, ומעל ראשה ריחף איום שתושב למולדתה. רות, חברתה, התגייסה לעזרתה.

"רות החליטה שעליה לשאת נישואים פיקטיביים למשה. משה לא היה נלהב לרעיון, כי וילהלמינה דיברה רק גרמנית והיתה מבוגרת ממנו. לבסוף נעתר להפצרותיה של רות. הרב של נהלל, זכריה כהן, ערך את החופה", תיאר אבירן.

אביה של רות "לא היה שותף לשמחתה של בתו". כשעמדו לערוך את החופה עם משה התברר שיש לערוך גם טקס גירושין מוילהלמינה. "אף אחד לא ידע את מקום הימצאה ואף היה חשש שעקרה לחו"ל חרף מצוות בניית הארץ שקיים בה משה", תיאר אבירן. סוף סוף נמצאה וילהלמינה, נתנה הסכמה לגירושין, הניירות נחתמו ומשה היה חופשי לשאת אישה שנייה כלבבו מבלי שיהיה מואשם בביגמיה.

המקור לסיפור הוא מתוך ספרה של רות דיין: "ואולי, סיפורה של רות דיין". אבל מה עלה בגורלה של אשתו החוקית הראשונה של משה דיין? זו שבזכות הסכמתו של הרמטכ"ל ושר הביטחון לעתיד לשאת אותה לאישה באופן פיקטיבי, ייתכן וניצלו חייה?

גידי פורז נכנס גם עתה לפעולה, ומצא את הפרטים הבאים. וילהלמינה (מימי, מרים) וגנר נולדה ב-1910 בווינה לאיגנץ (צבי) ואנה (לבית פליישנר). בהמשך איתר גידי את מיכאל וגנר, אחיינה של מימי. בשיחה עמו מסר את הפרטים הבאים. אביה, שהיה מנהל בבנק, נפטר מהתקף לב בתחילת שנות ה-30. אחיה של מימי (אביו של מיכאל) השיג סרטיפיקט לאחר שהצהיר על עצמו כמכונאי - בעל מקצוע נדרש בפלסטינה של אז. בהמשך הצליח גם להביא את אמו לארץ.

רחל דיין צילום: אוסף דן הדני / הספרייה הלאומית

ומה עם מימי? היא היגרה לאנגליה, ולימים המשיכה לארץ ישראל, אך ללא סרטיפיקט. "הבריטים התייחסו אליה כאל אזרחית של ארץ אויב", אומר וגנר. אחרי הנישואים עם דיין, שסידרו לה את האפשרות להישאר כאן, היא נישאה לאדם אחר - פינק, והביאה עמו ילדים לעולם. השניים היגרו לאנגליה, שם הקים בעלה משק חקלאי. בהמשך ניסו להגר לקנדה, אך בבדיקות הרפואיות שנדרשו לעבור, התגלה כי מימי חולה בסרטן השד. זמן קצר לאחר מכן נפטרה. בעלה המשיך לקנדה עם בנם. בנותיהם עלו לארץ ישראל.